

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry
Ročník 09– 9. ročník, školský rok 2016/2017
Okresné kolo
Kategória: C
ÚLOHY

I. ČASŤ

UKÁŽKA Č. 1

Princ a bedár

Tom vstal hladný a hladný aj odchádzal z domu, ale hlavu mal ešte vždy plnú neskutočnej nádhery svojich snov. Potuloval sa po meste, ani sám nevedel, kam ide alebo čo sa robí okolo neho. Ľudia doňho vrážali a niektorí ho aj hrubo okríkli, ale Tom sa nedal vyrušiť z myšlienok. O hodnú chvíľu sa ocitol pri Templárskej bráne; týmto smerom ešte nikdy nezašiel tak ďaleko od domova. Zastal a chvíľu premýšľal, potom opäť upadol do snenia a zašiel ďalej až za hradby Londýna. V tom čase Strand už nebol poľnou cestou; považoval sa za mestskú ulicu, aj keď trochu neprávom, lebo hoci po jednej strane cesty stál skoro súvislý rad domov, na druhej strane boli iba kde-tu veľké budovy, paláce bohatej šľachty s rozsiahlymi a **prekrásnymi** záhradami, ktoré sa rozprestierali až dolu k rieke. Tieto pozemky sú dnes husto zastavané.

(Mark Twain: Princ a bedár)

Úloha 1

Ktoré tvrdenie nevyplýva z textu ukážky č.1:

- A. Tom chodil v zamyslení.
- B. Ulica Strand sa považovala za mestskú.
- C. Boháči mali rozsiahle záhrady.
- D. Tomovi sa snívali strašné sny.

Úloha 2

Ulica Strand v ukážke č. 1 sa považovala za mestskú ulicu trochu neprávom, pretože

- A. bola za hradbami Londýna.
- B. ju lemovali okrem mestských domov i paláce bohatých.
- C. Strand už nebol poľnou cestou.
- D. pozemky okolo nej boli zastavané.

Úloha 3

V ktorej skupine slov sú len synonymá?

- A. prázdny, nenasýtený, nedojedený, pahltný.
- B. chamtivý, nenajedený, hladošský, nenasýtný.
- C. najedený, vyhladnutý, prázdny, žiadostivý.
- D. lačný, nenajedený, vyhladnutý, nenasýtený.

Úloha 4

Akým slovotvorným postupom vzniklo zvýraznené slovo z ukážky č. 1?

- A. odvodzovaním pomocou predpony
- B. skladaním
- C. odvodzovaním pomocou prípony
- D. skracovaním.

Úloha 5

V ktorej z možností je správne určená nasledujúca veta?

Tieto pozemky sú dnes husto zastavané.

- A. jednoduchá rozvitá, dvojčlenná úplná
- B. jednoduchá rozvitá, jednočlenná slovesná
- C. jednoduchá holá, jednočlenná neúplná
- D. jednoduchá holá, dvojčlenná úplná

Úloha 6

O ukážke č. 1 môžeme povedať, že ide o:

- A. epický text
- B. lyrický text
- C. lyricko-epický text
- D. dramatický text

Úloha 7

Prirad' ukážku č. 1 k náležitému jazykovému štýlu a slohovému postupu. Vyber správnu odpoveď z uvedených možností.

Ukážka využíva

- A. náučný štýl, výkladový slohový postup.
- B. umelecký štýl, rozprávací slohový postup
- C. publicistický štýl, informačný slohový postup.
- D. administratívny štýl, výkladový slohový postup.

UKÁŽKA Č. 2

Aktivitu kliešťov podporuje teplé a vlhké počasie, v období sucha naopak zaliezajú do zeme. Čakajú prichytené v tráve či kríkoch vo výške do jedného metra nad zemou. Nespúšťajú sa teda zo stromov, ako sa mnoho ľudí domnieva. Ak nájdeme na tele prisatého kliešťa, musíme ho čo najskôr odstrániť. S každým kliešťom treba zaobchádzať tak, ako keby bol nakazený. Na kliešťa prichyteného k pokožke nakvapkajte dezinfekciu a niekoľko minút počkajte. Kliešťa nie je dobré masť. Najlepšie tupou pinzetou ho opatrne, čo najbližšie k pokožke, uchopíte a kývajte ním do strán, kým sa neuvolní. Ranku opäť vydezinfikujte. Celkom určite sa kliešťa nedotýkajte rukou, infekcia sa totiž môže do tela dostať aj malou rankou na pokožke, či záderom. Pri vyťahovaní nie je nutné vytáčať ho v smere ani proti smeru hodinových ručičiek.

(LIEK pre vaše zdravie, 02/2008; úryvok)

Úloha 8

Z textu ukážky č. 2 vyplýva:

- A. Kliešťa je dobré masť, aby sa rýchlejšie uvoľnil z pokožky.
- B. Kliešť, ktorý nie je nakazený, hneď po dezinfekcii z pokožky odpadne.
- C. Ľudia sa mýlia, ak si myslia, že kliešte sa spúšťajú zo stromov.
- D. Kliešťa odstránime z pokožky točením v smere hodinových ručičiek.

Úloha 9

V ktorej z možností je správne určené slovo vyťahovaní z poslednej vety ukážky č. 2?

- A. všeobecné podstatné meno, stredný rod, lokál, vzor srdce
- B. všeobecné podstatné meno, mužský rod, neživotné, inštrumentál, vzor stroj
- C. konkrétne podstatné meno, mužský rod, neživotné, inštrumentál, vzor stroj
- D. všeobecné podstatné meno, stredný rod, lokál, vzor vysvedčenie

Úloha 10

Aktivitu kliešťov podporuje teplé a vlhké počasie, v období sucha naopak zaliezajú do zeme. Čakajú prichytené v tráve či kríkoch vo výške do jedného metra nad zemou. Nespúšťajú sa teda zo stromov, ako sa mnoho ľudí domnieva.

Koľko predložiek sa nachádza v uvedenom texte?

- A. 6
- B. 5
- C. 7
- D. 4

Úloha 11

Akým vetným členom je podčiarknuté slovo vo vete:

Čakajú prichytené v tráve či kríkoch vo výške do jedného metra nad zemou.

- A. príslovkovým určením
- B. nezhodným prívlastkom
- C. predmetom
- D. podmetom

Úloha 12

Ktorá z uvedených viet je zložené súvetie?

- A. Najlepšie tupou pinzetou ho opatrne, čo najbližšie k pokožke, uchopte a kývajte ním do strán, kým sa neuvoľní.
- B. Celkom určite sa kliešťá nedotýkajte rukou, infekcia sa totiž môže do tela dostať aj malou rankou na pokožke, či záderom.
- C. S každým kliešťom treba zaobchádzať tak, ako keby bol nakazený.
- D. Aktivitu kliešťov podporuje teplé a vlhké počasie, v období sucha naopak zaliezajú do zeme.

Úloha 13

V ktorej z možností je správne uvedený slohový útvar ukážky č. 2?

- A. správa
- B. oznámenie
- C. výklad
- D. reportáž

Úloha 14

V ktorej možnosti sú len akostné prídavné mená?

- A. teplý, vlhký, opatrný, najbližší
- B. najlepší, hodinový, prázdny, žiadostivý
- C. chamtivý, nenajedený, výkladový, umelecký
- D. vyhladnutý, mestský, určitý, prisatý

UKÁŽKA Č. 3

Janko Kráľ:

Krajinská pieseň

Nad našou krajinou započalo svať,
bračekovci, poďme slobodu si pýtať.
Poďme pýtať, poďme! sami nám núkajú,
vtedy si ju berme, keď nám ju dávajú.
Započalo svať nad našou dolinou,
podliak, kto nepôjde i s jeho rodinou.
Bračekovci moji, dlho nás moril kat;
či dneska, či zajtra jedno nám je skapať.
Hor' sa, chlapci, hor' sa, kým neskape rosa,
za rána, za rosy najlepšie sa kosí.
Doleteli chýry zdola na dolinu,
huncút, kto viac pôjde od nás na panštinu!
Krajanía, Slováci, dovedna sa berme,
kto nás bude tlačíť, dobre ho naperme,
nebojme sa v svete žiadnu dušu živú,
Pán Boh nám pomoc dá za vec spravodlivú.

http://zlatyfond.sme.sk/dielo/424/Kral_Krajinska-piesen/1#ixzz4OOYdO3jB

Úloha 15

Ukážka č. 3

- A. je poviedka.
- B. má charakter oslavnej piesne.
- C. je legenda.
- D. je lyrická báseň.

Úloha 16

Verš *Započalo svitať nad našou dolinou* z ukážky č. 3

- A. je prirovnanie.
- B. je básnickým prívlastkom.
- C. je nonsens.
- D. je metafora.

Úloha 17

V básni *Krajinská pieseň* autor

- A. opisuje svoju obavu z klebiet.
- B. opisuje svoj rodný kraj, ktorý miluje.
- C. ohlasuje koniec panskej nadvlády.
- D. vyjadruje svoje pocity po návrate domov z cudziny.

Úloha 18

V ktorej z možností nie je umelecký jazykový prostriedok?

- A. Doleteli chýry zdola na dolinu.
- B. Započalo svitať nad našou dolinou.
- C. Nad dolinou začalo prudko pršať.
- D. Bračekovci moji, dlho nás moril kat.

Úloha 19

V ukážke č. 3 autor využíva

- A. prerývaný rým.
- B. združený rým.
- C. obkročný rým.
- D. striedavý rým.

Úloha 20

V ktorej z možností sú uvedené len epiteta?

- A. bračekovci moji, spravodlivá vec, dušu živú
- B. bračekovci moji, dobre ho naperme, započalo svitať
- C. slnečná sústava, prudký dážď, rodný kraj
- D. zmorená duša, okvetný lístok, ľudová báj

Úloha 21

V ktorej z možností sú správne určené básnické prostriedky nasledovných slovných spojení?

doleteli chýry, započalo svitať, za vec spravodlivú

- A. prirovnanie, personifikácia, epiteton
- B. personifikácia, metafora, epiteton
- C. personifikácia, metafora, prirovnanie
- D. metafora, prirovnanie, personifikácia

UKÁŽKA Č. 4

Moderný futbal sa zrodil 26. októbra 1863 v londýnskej krčme Freemasons Tavern. V tento deň sa tu stretli zástupcovia niekoľkých športových klubov a založili Futbalovú asociáciu. Zdanlivo banálny administratívny krok sa ukázal z hľadiska budúcnosti športu ako zásadná udalosť. Futbal sa v akejsi drsnej forme hral v Anglicku a Škótsku už mnoho storočí. Zápas sa hral na uliciach dediny či mesta a zúčastňoval sa na nich neobmedzený počet hráčov. Cieľom bolo dopraviť nafúkaný prasačí mechúr na druhú stranu osady. Dovoľené bolo prakticky všetko okrem vraždy, no za neprípustné sa považovalo aj neúmyselné zabitie. Napriek tomu sa mnoho zápasov končilo vážnymi zraneniami a občas aj smrťou. Panovníci a cirkev preto hru prísne zakazovali a pospolitý ľud ju znova a znova hral.

(týždeň, 28/2006; úryvok)

Úloha 22

Na základe ukážky č. 4 vyberte udalosť, ktorá bola dôležitá pre zrodenie moderného futbalu.

- A. Zámena prasačieho mechúra za poriadnu futbalovú loptu v roku 1863.
- B. Založenie Futbalovej asociácie zástupcami niekoľkých futbalových klubov.
- C. Stretnutie športových klubov v londýnskej krčme.
- D. Zavedenie prísnych trestov za neohľaduplnú hru.

Úloha 23

Prvotná podoba futbalu bola prísne zakázaná, lebo

- A. sa zápasy odohrávali na uliciach dediny či mesta.
- B. na zápasoch sa zúčastňoval neobmedzený počet hráčov.
- C. sa hralo s nafúkaným prasačím mechúrom.
- D. mnoho zápasov sa končilo vážnymi zraneniami a občas aj smrťou.

Úloha 24

V ktorej z možností sú uvedené skloňovacie vzory, z ktorých sa ani jeden nevyskytuje vo vete:

Zápasy sa hrali na uliciach dediny či mesta a zúčastňoval sa na nich neobmedzený počet hráčov.

- A. dub, ulica, hrdina, stroj
- B. žena, mesto, dlaň, chlap
- C. hrdina, stroj, dlaň, srdce
- D. dub, chlap, kosť, žena

Úloha 25

V spojení *zápasy sa hrali* z ukážky č. 4 pre sloveso platí:

- A. minulý čas, dokonavý vid, plnovýznamové sloveso
- B. minulý čas, nedokonavý vid, plnovýznamové sloveso
- C. minulý čas, dokonavý vid, neplnovýznamové sloveso
- D. minulý čas, nedokonavý vid, fázové sloveso

II. ČASŤ

PÍSOMNÁ

Transformácia textu

Pretransformujte text ukážky č. 2 na opis pracovného postupu v 5 bodoch. Uved'te názov opisu pracovného postupu. Nezabudnite, že pracovný postup má 2 časti.

Ukážka

Aktivitu kliešťov podporuje teplé a vlhké počasie, v období sucha naopak zaliezajú do zeme. Čakajú prichytené v tráve či kríkoch vo výške do jedného metra nad zemou. Nespúšťajú sa teda zo stromov, ako sa mnoho ľudí domnieva. Ak nájdeme na tele prisatého kliešťa, musíme ho čo najskôr odstrániť. S každým kliešťom treba zaobchádzať tak, ako keby bol nakazený. Na kliešťa prichyteného k pokožke nakvapkajte dezinfekciu a niekoľko minút počkajte. Kliešťa nie je dobré masť. Najlepšie tupou pinzetou ho opatrne, čo najbližšie k pokožke, uchopíte a kývajte ním do strán, kým sa neuvolní. Ranku opäť vydezinfikujte. Celkom určite sa kliešťa nedotýkajte rukou, infekcia sa totiž môže do tela dostať aj malou rankou na pokožke, či záderom. Pri vyťahovaní nie je nutné vytáčať ho v smere ani proti smeru hodinových ručičiek.

III. ČASŤ

ÚSTNA

Pripravte si príhovor pri príležitosti otvorenia futbalového turnaja. Využite ukážku č. 4.
Rozsah 3-5 minút.

Ukážka

Moderný futbal sa zrodil 26. októbra 1863 v londýnskej krčme Freemasons Tavern. V tento deň sa tu stretli zástupcovia niekoľkých športových klubov a založili Futbalovú asociáciu. Zdanlivo banálny administratívny krok sa ukázal z hľadiska budúcnosti športu ako zásadná udalosť. Futbal sa v akejsi drsnej forme hral v Anglicku a Škótsku už mnoho storočí. Zápasy sa hrali na uliciach dediny či mesta a zúčastňoval sa na nich neobmedzený počet hráčov. Cieľom bolo dopraviť nafúkaný prasačí mechúr na druhú stranu osady. Dovoľené bolo prakticky všetko okrem vraždy, no za neprípustné sa považovalo aj neúmyselné zabitie. Napriek tomu sa mnoho zápasov končilo vážnymi zraneniami a občas aj smrťou. Panovníci a cirkev preto hru prísne zakazovali a pospolitý ľud ju znova a znova hral.

Použitá literatúra:

Mark Twain: Princ a bedár)

LIEK pre vaše zdravie, 02/2008; úryvok)

http://zlatyfond.sme.sk/dielo/424/Kral_Krajinska-piesen/1#ixzz4OOYdO3jB

týždeň, 28/2006; úryvok

Autor: Mgr. Daniela Petříková

Recenzovala: PhDr. Eva Vrbanová, PaedDr. Mária Melichárová

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2017

